

„ПО ЖЪТВА“ ОТ ЕЛИН ПЕЛИН

Реалист с многостранен поглед към живота, Елин Пелин сякаш пише своите малки разкази в съответствие с героите си - малките и незабележими хора от народа. Но в неговите малки разкази, посветени на тези дребни и неизвестни хора, преливат всички цветове на човешките чувства, бушуват страсти, които ни напомнят неспирното движение на вълните в морската шир. Това са мигове от вълненията на необятната народна душа, която и чрез тези мигове, въплътени в съдбата на отделния човек, не престава да ни внушава своето богатство и величие.

Но в тези, сякаш с нищо незабележими личности, Елин Пелин вижда най-големите добродетели, които може да има човек. На първо място трудолюбието. С него се започва изграждането на българския национален характер. Това е може би най-типичната черта у българския селянин и Елин Пелин, сам роден и израсъл на село, рисува картините на тежък труд като истински живописец. Описанието на трудовия процес при него се отличава значително от това на други писатели. Хлябът за българина е нещо свещено. Свещено е и полето, защото там се ражда хлябът. Природата често подлага труда и самия живот на човека на изпитания: *„Слънцето се е спряло огнено и немилостиво в небесата, но жарките му лъчи не пълзят от полето работливите селяци“*.

Неуморно жънат те и трупат златни снопи – *„Пот се сипе от челата им, душата без сила остава, няма почивка. Узрялото жито не чака.“*

На фона на тази най-ценна българска черта Елин Пелин показва другите, които дооформят националния облик на българина с неговото жизнелюбие и одухотвореност. Съвсем не е случайно, че на фона на усиления труд, свързан с прибирането на реколтата, Елин Пелин разкрива любовта между Пенка и Никола. Тези млади хора чрез песента изливат своя копнеж за взаимно щастие.

Песента бавно и красиво се лее над „равното софийско поле“. Хармония от чувства, събрала в себе си радостта от труда, мъката на бедняка, ужаса и горестта на хората. Пяят бедни и щастливи, пяят измъчени и весели, пяят хора, видели и трудното, и красивото на живота. Независимо от всичко, в радост и мъка, песента е с тях. Носи се над необятната, огряна от слънцето земя и стига до нас – нежна, тайнствена и желана, възхвалява доброто, на радостта или отражение на човешката мъка. Онеправдани, бедни, страдащи са нейните създатели, но всички те са съхранили в себе си едно светло кътче непокътнато, неподвластно на унищожението. Но изведнъж песента секва, всичко притихва, идва момчето с черната вест – *„Пенка примряла от жегата“*. В душата на Никола радостта и щастието чезнат. Чрез кратките възклицателни изречения Елин Пелин ясно и точно описва напрежението и ужаса от смъртта: *„Пак жертва!“*

Вървейки до нивата на Пенка, Никола тайно се надява, това, което казват, да е лъжа. Всичко пред погледа му чернее. Мъка изпълва душата му. Всички се затичват – *„плахи и тъжни“* – след Никола. Скръбта е голяма. Но новината не е лъжа – *„край златен сноп бе паднала възнак, като с куршум ударена, Пенка – селско дете обичливо“*. Отново красива, млада и нежна, Пенка е пред нас, но вече мъртва. Тя, която допреди малко, със своите закачливи песни, ободрява всички и радва сърцето на Никола, сега лежи, все така чиста, он безжизнена на земята. Сега вече всичко е тъмно и мрачно пред очите на влюбения момък, пълни със сълзи:

- Пенке, моя радост, моя песен!

Гласът му се сподави в ридания.

Като камък в сърцето на Никола остава тази мъка, тази загуба, на едно красиво девойче, заради което *„на другия ден из нивите се не мяркаха работници“*. Но слънцето сега не грее приветливо, а пече *„жестоко и силно“*. С тези силни думи Елин Пелин изразява ненавистта и омразата си към стихията на природата – горещото време – която не пощадява никого, дори и обичната на всички Пенка.

В суровото изображение на селото Елин Пелин показва разрушителните сили на страданието. Но той внушава едновременно с това колко големи са нравствените и духовни сили на човека, който и при най-грозните бедни, и при най-отмъстителните пориви на гнева държи широко отворено сърцето си за радостта. В труда и в неговата животворяща сила Елин Пелин разкрива вечните извори на младостта, любовта и благородството на духа.